

Verhoog de dijken! Alleen voor de rijken?

De uitspraken logen er niet om, vorige week na de presentatie van de Deltacommissie in Den Haag. Premier Jan-Peter Balkenende plaatste zich zelf in een historisch kader door het te hebben over “de strijd” tegen het oprukkende water: “Zoals wij het land geërfd hebben van onze ouders en grootouders, zo erven onze kinderen het van ons.” Helaas, onze kinderen erven het niet van ons zoals wij het van onze grootouders erfd. Door jarenlang een onverstandige energiepolitiek vol te houden, grotendeels gebaseerd op fossiele brandstoffen als gas en olie, dreigt dat land zelfs onder te lopen.

Maar de situatie is nu wat hij is. En in navolging van de eerst Nederlandse Deltawerken, is het volgens de door Balkenende ingestelde commissie-Veerman (ook wel Delta commissie), de komende jaren tijd voor Deltawerken-bis; Jarenlange zandsuppletie voor de kust, beter onderhoud van de dijken, enzovoorts, goed voor een investering van ruim een miljard euro per jaar. “Niemand moet bang zijn”, verzekerde voorzitter Cees Veerman zijn landgenoten. Want de situatie als gevolg van de stijgende zeespiegel is volgens hem “niet acuut maar wel urgent”.

Even noodzakelijk, historisch als uitzonderlijk zijn het werk en advies van Delta Commissie II. Het is de logica zelve dat bestuurders “snelheid en daadkracht” aan de dag leggen wanneer serieuze risico's voor burgers en 's lands belang aan de horizon opdoemen. Anders handelen zou – opnieuw - getuigen van onverantwoordelijkheid en grove nalatigheid. Aandoenlijk was het daarom ook, hoe politici hardop melden dat op lange termijn werken en in de toekomst kijken apolitiek is. Andere tijden, andere mores? Lange termijn, het is iets waar groene politici altijd al van uit gaan. Neemt niet weg dat bescherming van de Vlaamse kust bij een stijgende zeespiegel vermoedelijk ook geen overbodige luxe zal zijn?

Maar er is een ander feit dat een beetje ondersneeuwde bij de opwelling van Nederlandse ernst en nationale trots: klimaatverandering, de directe aanleiding voor de aanstaande Deltawerken, is voor miljoenen ver weg levende mensen wel degelijk een reden "om bang te zijn". Het laaggelegen Bangladesh bijvoorbeeld, heeft geen miljard euro per jaar om dijken te versterken. Ze hebben amper genoeg te eten, om van dijken maar te zwijgen. Gaan de Lage Landen zich - misschien geheel conform de nationale discipline navelstaren – de komende jaren zelfgenoegzaam verschuilen achter veilig opgehoogde dijken?

Het is zo cynisch, dat het niet prettig is om te horen: mensen in straatarme landen als Bangladesh, Sudan of in de Pacific, die het zwaarst getroffen worden door de gevolgen van klimaatverandering, hebben zelf het minst bijgedragen tot de opwarming van de atmosfeer. Het kan niet vaak genoeg herhaald worden.

En het zal de komende jaren herhaald worden. Want in tegenstelling tot Nederland is de situatie in de genoemde landen wel degelijk acuut. Een deel van het conflict in het Sudanese Darfur is gelieerd met verwoestijning en een gebrek aan land, hetgeen weer gelieerd is met klimaatverandering.

Deze week gebeurt in New York ook iets historisch: een groep kleine eilandstaten vraagt middels een resolutie aan de VN Veiligheidsraad om klimaatverandering te erkennen als een internationale bedreiging van vrede en veiligheid. En dus een zaak voor de VN Veiligheidsraad. (zie www.islandsfirst.org)

Of wat dacht u? Enkele van deze eilandstaten - Maldiven, Marshall Islands, Micronesia, Nauru, Palau, Solomon Islands, Seychellen, Tuvalu, Samoa, maar ook Filippijnen en Papua Nieuw Guinea - zijn volop bezig met noodmaatregelen of evacuatieplannen omdat ze al jarenlang hun grondgebied stukje bij beetje zien verdwijnen of verzilten door een stijgende zeespiegel. Verzilting van drinkwater en landbouwgrond, zullen de komende jaren grote groepen klimaatvluchtelingen opjagen. Wie van de rijke landen staat er klaar om deze mensen de status van vluchteling te geven?

President Remengesau van het eiland Palau in de Pacific zei onlangs: "Palau verloor al een derde van zijn koraalrif door veranderde weersomstandigheden, gelieerd aan klimaatverandering. We verloren ook het grootste deel van onze landbouwproductie door droogte en extreem hoogwater. Dit zijn geen theoretische vaststellingen, het gaat om het verliezen van onze bronnen van inkomsten. Voor eilandstaten is de tijd op. En ons lot biedt misschien een uitzicht op uw eigen toekomst en de toekomst van onze planeet."

De desperate actie van de eilandstaten is geen fait divers. Het geeft aan dat de rijke landen een historische plicht hebben om niet alleen hun eigen dijken te verhogen; Maar ook urgent antwoorden moeten formuleren op de enorme problemen die ze veroorzaakt hebben met hun historische CO2-uitstoot.

De ngo Oxfam formuleert het in een deze week verschenen rapport 'Climate Wrongs and Human Rights' als volgt: 'Door klimaatverandering niet urgent aan te pakken, schenden rijke landen de mensenrechten van miljoen armen.' Amper 14 procent van de wereldbevolking uit 23 rijke landen zijn verantwoordelijk voor 60 procent van de uitstoot van broeikasgassen sinds 1850. En vandaag is dat nog steeds 40 procent, waarmee Oxfam stelt dat de rijke landen in 1992 al afspraken maakten om dit omlaag te krijgen, maar we weten allemaal dat de aanpak niet bijster kordaat is geweest.

Wat er moet gebeuren? Veel en dan liefst in eerste instantie op Europees niveau. We doen een greep: een geharmoniseerde, Europese duurzame energiepolitiek naar analogie van het vijftig jaar oude Euratom verdrag ter promotie van kernenergie; Er bestaat al een concreet plan en een naam voor zo'n agentschap Erene: 'European Community for Renewable Energies' (Europese Gemeenschap voor Hernieuwbare Energie'). Ontwikkelingslanden helpen met duurzame technologie en middelen om de landbouwproductie te bevorderen; Het is overigens ook één van de aanbevelingen die VN secretaris-generaal Ban Ki-Moon herhaaldelijk doet in zijn rapport over de VN-Millenniumdoelstellingen dat hij op 11 september in New York presenteert.

en het in het kader van een geharmoniseerd Europees asielbeleid nu al nadenken over een statuut voor klimaatvluchtelingen.

Voor miljoenen mensen dreigt de komende jaren een situatie die vergelijkbaar is met oorlog. We kunnen ons helaas niet van de indruk ontdoen dat de urgentie achter de dijken van welvaart nog altijd niet echt doordringt. De resolutie van de kleine eilanden is nog maar eens een wake up call.

Bart Staes en Kathalijne Buitenweg

Beide lid van het Europees Parlement voor de Groenen